

Skogsvårdsorganisationens skogliga observationsytor

manual – utläggning av nya obsytor Tilläggsanvisningar 1995-05-24

Skogsstyrelsen
Sture Wijk

Allmänt

Många frågor rör tolkningen av vissa kriterier t.ex. vad som menas med avstånd till havsstrand i skärgårdsmiljö. I sådana tveksamma fall ska man gå tillbaka till riktlinjerna för utläggningen såsom de beskrivs i avsnittet 1.2. sidan 2 i manualen. Man får utifrån dessa riktlinjer göra egna bedömningar t.ex. om man kan förvänta sig ett försämrat trädillstånd pga stark exponering eller lokala störningskällor (exempelvis gm vind- o saltpåverkan vid kusten). För att behålla objektiviteten vid utläggningen är det bra om man kan definiera sina egna tolkningar i ord och/eller siffror. Risken är annars att man hamnar i ett godtyckligt väljande mellan "bra" och "dåliga" ytor. Sådana definitioner bör vidarebefodras till SKS så att de kan komma övriga SVS till del.

Om ni efter genomläsning av dessa tilläggsanvisningar finner att ni varit för generösa och godkänt provpunkter/ytor, som borde sållats bort måste ni se över urvalet. Har ni varit lite för "stränga" och fått ett stort bortfall av ytor behöver ni inte göra om urvalet om ni inte så önskar.

Allmänt sett, ur statistisk synpunkt och för objektiviteten, gör det inget om man "råkar" förkasta provpunkter som skulle kunna uppfylla kriterierna för en obsyta. Däremot ska man aldrig försöka "tvinga" fram en yta i ett område genom intensivt letande och kanske alltför välvillig tolkning av kriterierna, man kan då få ytor som är avvikande - bättre fälla (underkänna) än fria (godkänna) alltså!

500 m cirkelradie från provpunkt (avsnitt 3.1 - Principer)

Någon pekade på problemet att i fält genomsöka en cirkel på 500 m radie för att finna ett godkänt bestånd. Detta är naturligtvis inte meningen och 500 m-gränsen är att betrakta som ett maximivärde att användas framför allt vid utsällningen på kartunderlagen. På kartan hittar man kanske några olika skogsområden inom 500m radien som kan tänkas uppfylla kriterierna. Dessa kontrolleras sedan i fält, men skulle ingen av dem uppfylla kriterierna behöver man inte finkamma hela 500m cirkeln utan kan kassera provpunkten.

Stickvägar (avsnitt 4.1)

Flera SVS har påpekat att stickvägar normalt förekommer med en sådan täthet att det blir svårt att finna ytor som saknar stickvägar. Vi förutsåg detta problem och kravet på att stickvägar ej får förekomma är uppenbarligen för hårt.

Under förutsättning att stickvägarna ej kan antas nämnvärt påverka trädillståndet (genom ökad exponering, ändrad hydrologi, omfattande rotskador etc) så kan de accepteras inom bruttoyten. Man får sedan vid etableringen se till att så liten del av nettoytan som möjligt påverkas av stickvägar (t.ex gm att använda rektangulära ytor).

Vägar (avsnitt 4.2)

Med trafikerad väg (bredd minst 7 m), avses av praktiska skäl helt enkelt den kartsymbol för vägar

> 7m som finns på den ekonomiska kartan - inte den faktiska vägbredden. Även här kan man göra avsteg från kriteriet och förlägga en yta närmare sådan väg, om man bedömer att skogen ändå inte riskerar att påverkas av vägen (med hänsyn till trafikmängd, rastande resenärer, saltning, exponering etc.).

Gles bebyggelse, tätort (avsnitt 4.2)

Vad är gles bebyggelse? På samma sätt som för vägar, får man utgå från riktlinjerna för utläggningen och bedöma om den aktuella bebyggelsen kan tänkas påverka skogen på ytan med hänsyn till djurhållning (ammoniakutsläpp), om det är enstaka hus eller mindre byar, om det är permanent el. fritidsbebyggelse osv. I tveksamma fall bör man följa kriteriet dvs minst 500m. För tätort finns ju hela spektrat från stadskärnor till lantlig villabebyggelse. Återigen är det den möjliga lokala påverkan på skogen som måste bedömas från fall till fall och det är aldrig fel att ta till för stor marginal.

Gallring, slutavverkning (avsnitt 4.3)

Eftersom gallringsintervallet kan vara neråt 10-15 år på vissa håll, riskerar detta att diskvalificera stora delar av skogen med de yngsta tillåtna beståndsåldrarna. Å andra sidan kan mycket av den äldsta skogen falla på kravet att slutavverkning inte ska vara aktuell inom 10 (resp 20) år. Kvar blir då relativt få "godkända" åldersklasser och ett mycket stort bortfall av provpunkter. Följaktligen kan vi inte lägga till några "säkerhetsmarginaler" avseende gallring resp slutavverkning, för att vara 100%-igt säkra på att inga åtgärder kommer att göras.

Vi får istället lägga oss på kanske "75 % sannolikhet" att ytan får vara ostörd i 10 år - dvs en rimlig bedömning av åtgärdsbehovet. Vi får sedan acceptera att kanske upp mot 1/4 av ytorna ändå riskerar att bli åtgärdade inom 10-årsperioden. I varje enskilt fall får man i det läget bedöma om man ska agera för att skydda ytan.

Utläggning i Norr.(avsnitt 3.1- I praktiken, punkt 7 resp. Anmärkningar)

För att få en god geografisk spridning i län med få ytor och stor skogsareal bör man inte ta storrutorna i tur och ordning från syd-väst till nord-ost. Risken är då att en stor del av ytorna faller ut direkt i södra delen av länet. Istället tar man först förslagsvis var 4:e storruta i länet och kontrollerar provpunkterna på kartbladen 1b inom dessa storrutor. I nästa steg kan man välja 2 alternativ:
1. man fortsätter med de storrutor man ursprungligen valt (dvs var 4:e) och kontrollerar alla ekobladen 5 f, därefter 1 f osv.
2. man tar fram ytterligare 1/4-del av storrutorna och kollar ekobladen 1b på dessa. Först när man gått över alla storrutor i länet börjar man kontrollera nästa ekoblad (5f) på en 1/4 av storrutorna åt gången.
Det sistnämnda alternativet är mest korrekt, men kanske mycket tidsödande? isåfall är det OK att arbeta efter alternativ 1.

Rikstaxens lista (separat utskick)

Observera att länsnumren inte är de samma som används inom SVO, ni får själva lista ut ert länsnummer! Kartbeteckningarna har också en extra siffra på slutet (vanligtvis en etta) som vi kan bortse ifrån.

Ersättning till markägare

Några SVS har efterlyst möjligheterna att ge en mindre ersättning till markägaren för att hysa en yta. Problemet är att denna lilla ersättning måste multipliceras med 250 och blir då en ganska avsevärd summa. För att få lite goodwill kanske man kan ge markägarna en gåva t.ex. en bok ur vårt fina sortiment och ett litet "diplom" som en liten premiering för att de upplåter sin mark ?